

KOPSAVILKUMS

2019. GADA ZIŅOJUMAM PAR IĪT PĀRKĀPŠANU

► Kāpēc IĪ tiesības ir svarīgas, IĪT pārkāpšana un cīņa pret viltošanu un pirātismu

EUIPO
EIROPAS SAVIENĪBAS
INTELEKTUĀLĀ ĪPAŠUMA BIROJS

Šajā ziņojumā ir apkopoti rezultāti pētījumam par intelektuālā īpašuma tiesību (IĪT) pārkāpumu mērogu, apjomu un ekonomiskajām sekām ES, ko pēdējos gados Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs (*EUIPO*) ir veicis ar Eiropas Intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu novērošanas centra starpniecību. Tajā galvenajos vilcienos ir aprakstīti un apspriesti pierādījumi par IĪT ekonomisko vērtību ES ekonomikā, ciktāl šī vērtība tiek izmantota, pārkāpumu mehānismi, ko izmanto šīs vērtības nosargāšanai, kā arī pasākumi šo problēmu risināšanai.

Pētījumā, kas veikts sadarbībā ar Eiropas Patentu iestādi, *EUIPO* konstatēja, ka nozares, kur intensīvi izmanto IĪT, veido aptuveni 42 % no ES IKP (5,7 triljonu EUR) un 28 % darbvieta (kā arī papildu 10 % darbvieta, kas izriet no netiešās nodarbinātības ietekmes nozarēs, kur IĪT neizmanto intensīvi). Šīs nozares, kur izmanto IĪT intensīvi, arī nodrošina pozitīvu tirdzniecības bilanci ar citām pasaules valstīm aptuveni 96 miljardu EUR apmērā un maksā saviem darbiniekiem par 46 % augstākas darba algas nekā darba devēji citās nozarēs.

Ar IĪT saistītās augstās vērtības dēļ šo tiesību pārkāpumi ir ienesīga noziedzīga darbība, kas rada ievērojamus zaudējumus tiesību īpašniekiem un ekonomikai kopumā.

Saskaņā ar pētījumu, ko 2019. gadā veica *EUIPO* un ESAO, aplēstā IĪT pārkāpumu vērtība starptautiskajā tirdzniecībā 2016. gadā varēja sasniegt pat 3,3 % no pasaules tirdzniecības. Viltotas preces sastāda līdz 6,8 % no ES importa jeb 121 miljarda EUR gadā. Abas skaitļu kopas ir ievērojami augstākas par skaitļiem 2016. gadā publicētajā abu organizāciju pētījumā. Tas norāda, ka problēma pēdējos gados ir kļuvusi vēl nopietnāka.

EUIPO vairākos nozaru pētījumos ir aplēsis, ka viltošanas rezultātā noieta zaudējums ES ir bijis 11 nozarēs (tieši analizētajās nozarēs un ar tām saistītajā piegādes ķēdē). Šie zaudējumi laikposmā no 2012. gada līdz 2016. gadam kopā bija vairāk nekā 92 miljardi EUR gadā.

Kriminālo grupējumu iesaistīšanos viltošanā stimulē ievērojama vērtība, saudzīgi sodi un laba peļņa no ieguldījumiem. Šādu grupējumu darbības veids kļūst arvien sarežģītāks, jo tehnoloģija un izplatīšanas kanāli attīstās kopsolī ar viltoto produktu sortimenta paplašināšanos.

Viltotāji savos uzņēmējdarbības modeļos plaši izmanto internetu, lai izplatītu savus produktus un sekmētu nelikumīga digitālā satura izplatīšanu un izmantošanu. Interneta vietnes, kurās tirgo viltotas preces, gūst labumu no papildu reklāmas ieņēmumiem, izvietojot gan “augsta riska” sludinājumus (pieaugušajiem paredzētu saturu, spēļu programmatūras un ļaunprogrammatūras), gan likumīgu zīmolu reklāmas, kas minētajiem zīmoliem šādās vietnēs ir divkārtšs kaitējums (kaitējums savam zīmolam, kā arī uzticamības nodrošināšanai vietnei, kurā attiecīgā reklāma ir izvietota).

Papildus viltoto preču un pirātiskā satura piegādes analīzei *EUIPO* ir veicis arī pieprasījuma izpēti, aplūkojot ES iedzīvotāju attieksmi pret IĪT un viņu gatavību iesaistīties tādu preču un pakalpojumu patēriņā, kas saistīti ar IĪT pārkāpšanu. Stimuli, kas mudina patērētājus iegādāties viltotas preces un nelegāli piekļūt ar autortiesībām aizsargātam saturam, cita starpā ir zemākas cenas, viegla pieejamība un zems sociālais nosodījums saistībā ar šādām aktivitātēm.

Reaģējot uz šīm tendencēm, *EUIPO* kopā ar publiskā un privātā sektora partneriem īsteno un atbalsta vairākas darbības šo problēmu risināšanai. Ar šīm darbībām paredz informācijas sniegšanu tiesību īpašniekiem par mainīgo situāciju pārkāpumu jomā, sadarbību ar Eiropolu plašāku pasākumu īstenošanai, lai apkarotu noziegumus intelektuālā īpašuma jomā, jo īpaši piedaloties specializētas IĪ noziegumu vienības Eiropolā finansēšanā, atbalstot Eiropas Komisijas centienus risināt viltotu preču piegādes jautājumus trešās valstīs un palīdzēt maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) to IĪT aizsardzībai, kā arī sniedzot informāciju iedzīvotājiem par likumīgi iegūstama digitālā satura pieejamību un par ekonomisko un sociālo ietekmi, ko rada viltotu preču iegāde un piekļuve nelegālam digitālam saturam.

